

ФІРМА ЯК СУБ'ЄКТ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ FIRM AS A SUBJECT OF THE GLOBAL ECONOMY

Для реалізації мети дослідження сформульовано та розв'язано наступні завдання: визначено характер залежності між глобалізацією як об'єктивним процесом, фірмою як суб'єктом глобальної економіки та глобальною економікою як суспільним феноменом; охарактеризовано сутнісні ознаки видів фірм як суб'єктів глобальної економіки; розкрито взаємодію фірм з національними державами в умовах глобалізованого світу. Визначено історичні, ідеологічні та політичні причини некоректного тлумачення таких термінів як «глобальна фірма» та «транснаціональна корпорація». Доведено суб'єктно спрямовуючу роль фірм у розвитку глобалізації економіки. Виявлено латентний потенціал національних держав як регуляторів глобалізаційного процесу, вагому частку державних підприємств серед великих наднаціональних компаній. На цій підставі зроблено висновок про доречність посилення державно-приватного партнерства на наднаціональному рівні. Накреслено перспективи подальших наукових розвідок з досліджуваної проблеми.

Ключові слова: глобалізація, глобалізована фірма, глобальна економіка, інтернаціоналізація, суб'єкт глобальної економіки, фірма.

With the accelerated development of information and communication technologies, the development of globalization of the world is becoming more intensive, as an objective process that extends to all spheres of public life and sectors of national economic complexes. In view of this, the issue of covering the role of the firm as a subject of the global economy acquires considerable scientific relevance and practical significance. It turned out that the heterogeneity of the globalization process, her contradictory nature and exacerbation of global problems in some way affected the focus of scientific publications of clarify the role of the firm as a subject of the global economy. To achieve the goal of the study, the were resolved following tasks: defined the nature of the relationship between globalization as an objective process, the firm as a subject of the global economy and the global economy as a social phenomenon; the essential features of the types of firms as subjects of the global economy are characterized; the interaction of firms with nation-states in the conditions of the globalized world is revealed. The scientific novelty of the study is the classification of firms that are active participants in economic globalization, and substantiation, based on a critical analysis of recent foreign and domestic scientific sources, the key role of globalized firms in this process. The results of the study confirmed the author's hypothesis about the different nature of firms, the breadth and depth of their participation in globalization processes. That is, it can be argued that not every firm is a subject of the global economy, while remaining a subject of economic activity. The research identified historical, ideological, and political reasons of misinterpretation terms such as «global firm» and «multinational corporation». The subjective guiding role of firms in the development of economic globalization is proved. Detected the latent potential of nation-states as regulators of the globalization process, the significant share of state-owned enterprises among large supranational companies. On this basis, it was concluded that it is appropriate to strengthen public-private partnerships at the supranational level. Prospects for further scientific research the problem of under consideration should be focused on identifying the nature of supranational firms and highlighting the specifics of firms «born global».

Key words: globalization, globalized firm, global economy, internationalization, subject of global economy, firm.

УДК 005.93:334.72:339.9

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct65-2>

Павлов О.І.

д.е.н., професор,
завідувач кафедри
економіки промисловості
Одеський національний
технологічний університет

Pavlov Oleksandr

Odesa National Technological University

Постановка проблеми. В умовах прискореного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій більш інтенсивним стає розвиток глобалізації світового простору, як об'єктивного процесу, який поширюється на усі сфери суспільного життя, сектори та галузі національних господарських комплексів. Не заперечуючи впливу глобалізації на різні сторони суспільного життя, й передусім економічного, було б легковажним ігнорувати суперечливий характер глобалізаційного процесу, парадоксальну природу глобальних трансформацій і відкритої економіки, які певним чином підживляють основи лібералізму. Все це супроводжується міфологізацією транснаціональних компаній й одночасним применшенням ролі національних держав як одних з регуляторів розвитку глобальної економіки. З огляду на це, значної наукової актуальності та практичної значущості набуває питання щодо висвітлення ролі фірми як суб'єкта глобальної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Просторова неоднорідність розвитку процесу глобалізації, загострення глобальних проблем певним чином позначилися на спрямованості наукових публікацій щодо уточнення ролі фірми як суб'єкта глобальної економіки. В цьому сенсі в нагоді наукової спільноти стали фундаментальні праці західних дослідників Р. Козула-Райта та Р. Роуторна про роль транснаціональних корпорацій у розвитку глобальної економіки [1], П. Н. Доремуса, В. В. Келлера, Л. В. Полі та С. Райха щодо міфологізації глобальних корпорацій [2]. Серед новітніх публікацій зарубіжних економістів до найбільш актуальних слід віднести роботи, що присвячені перспективам корпоративної глобалізації (А. Вербеке, Р. Кердеруа, Т. Метт) [3]; характеристиці фірм, що «народжені глобальними» – Г. А. Найт та С. Т. Кавусгіл [4], С. Танев [5], Е. С. Расмуссен та С. Танев [6]; розкриттю сутності трилеми глобальної економіки – Д. Родрік

[7], М. Обстфельд та А Тейлор [8]. Не залишилися осторонь досліджуваної проблематики і українські науковці, серед яких найбільш відомим є О. І. Рогач, який досліджує проблематику багатонаціональних підприємств [9–10]. Питання розвитку транснаціональних корпорацій перебувають в центрі уваги В. В. Венгера [11], А. В. Качур і Д. М. Могилко [12], Н. М. Салатюк [13].

Аналіз публікацій з зазначеної проблеми свідчить про доволі широкий діапазон сутнісних характеристик фірми та неоднозначне тлумачення їх ролі у розвитку глобальної економіки. Саме це й обумовило вибір теми дослідження.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування положення щодо домінуючої ролі фірми як об'єднуючого ланцюга між глобалізацією та глобальною економікою. Для її реалізації сформульовано наступні завдання: визначення характеру залежності між глобалізацією як об'єктивним процесом, фірмою як суб'єктом глобальної економіки та глобальною економікою як суспільним феноменом; виявлення сутнісних ознак видів фірм як суб'єктів глобальної економіки; розкриття взаємодії фірм з національними державами в умовах глобалізованого світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Враховуючи мету дослідження, доцільно розпочати виклад основних положень з авторського розуміння таких основоположних наукових категорій, як «глобалізація», «глобальна економіка» та «фірма».

Термін «глобалізація» (від лат. *globus*; франц. *global* – загальний) використовується для позначення явища, процесу, тенденції, функції історичного розвитку, що характеризуються цілісністю та всеосяжністю. Саме цілісність виявляє сутнісну характеристику глобалізації, яка охоплює науково-технічну, інформаційно-комунікаційну, технологічну, політичну, соціокультурну, економічну сфери, різні галузі господарювання у планетарному масштабі.

Глобальна економіка – це планетарна господарська система, що представлена різними функціональними блоками з їх секторами, видами, організаційними структурами з певними формами власності, а також рівнями (господарюючі одиниці, галузевий, регіональний, національний,

мегарегіональний, світовий), сформованими внаслідок посилення глобалізації.

Розвиток глобальної економіки визначається інтернаціоналізацією господарського життя, міжнародною економічною інтеграцією як об'єктивним процесом виникнення і поширення зв'язків між національними економіками та суб'єктами господарювання з наднаціональним рівнем відносин.

Фірма – господарюючий суб'єкт, що перетворює вхідні ресурси на кінцевий продукт шляхом оптимального комбінування факторів виробництва з метою задоволення потреб учасників ринку та отримання прибутку.

Фірма є одним з елементів ринкового господарства й водночас – певним регулятором економічних відносин.

Глобалізація як об'єктивний процес, глобальна економіка як суспільний феномен та фірма як суб'єкт глобальної економіки перебувають один до одного у складних відносинах, які являють собою певну систему послідовних зав'язків (рис. 1).

Представлені на рисунку 1 комбінації залежності мають різну динаміку прояву й навіть ступінь імовірності, проте заслуговують на їх врахування в системі економічних відносин мінливого глобалізованого світу.

На наш погляд, щодо реалізації мети дослідження, є доцільним зосередити увагу на другій комбінації залежності між глобалізацією, фірмою як суб'єктом глобальної економіки (глобалізована фірма) та глобальною економікою (рис. 2).

Позиціонування фірми як центрального елемента глобалізованої системи обумовлено її роллю як об'єднуючого ланцюга з двома іншими складовими.

Глобалізація в цій системі постає певною платформою побудови єдиного економічного простору, в межах якого функціонує мережа глобальних ринків капіталу, праці, товарів, послуг, інформації та технологій.

Становлення глобальної економіки, з одного боку, є результатом поширення процесу глобалізації, та прояву тенденцій розвитку економіки й еволюції фірми як глобалізованого суб'єкта господарювання – з іншого.

Глобалізована фірма бере участь у створенні міжнародного бізнесу як сукупності ділових

Перша комбінація	Глобалізація → Глобальна економіка → Фірма
Друга комбінація	Глобалізація → Фірма → Глобальна економіка
Третя комбінація	Глобальна економіка → Глобалізація → Фірма
Четверта комбінація	Глобальна економіка → Фірма → Глобалізація
П'ята комбінація	Фірма → Глобалізація → Глобальна економіка
Шоста комбінація	Фірма → Глобальна економіка → Глобалізація

Рис. 1. Комбінації залежності між глобалізацією, фірмою та глобальною економікою

Джерело: складено автором

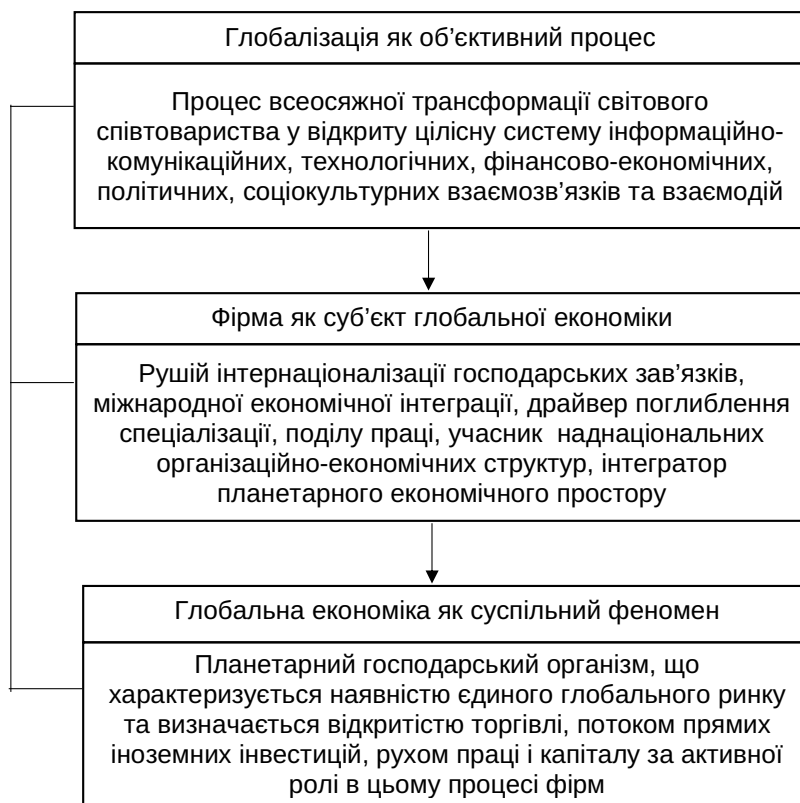

Рис. 2. Фірма як центральний елемент цілісної глобалізованої системи

Джерело: складено автором

операцій, пов'язаних з перетинанням національних кордонів, рухом товарів, послуг, капіталу, персоналу, трансфером технологій та інформації. Вона забезпечує установа стійких виробничих зав'язків, які ґрунтуються на поглибленні спеціалізації та кооперування. Діяльність фірми є об'єктом глобального економічного регулювання за участю ринкових інструментів і механізмів та державних установ, які займаються виробленням відповідної політики.

Характеристику сутнісних ознак глобалізованих фірм подано у таблиці 1.

Коментуючи сутнісні ознаки фірм як суб'єктів глобальної економіки, що наведені в таблиці 1, зупинимось на аналізі позиції зарубіжних дослідників, які заперечують наявність на практиці глобальних фірм як таких, зауважуючи, що лише дев'ять «глобальних фірм» у списку Fortune Global 500 (IBM, Sony, Royal Philips Electronics, Nokia, Intel, Canon, Coca Cola, Flextronics International, LVMH), визначені як фірми зі збалансованим розподілом продажів у всьому світі (тобто, мають менше 50 % продажів у своєму рідному регіоні і принаймні 20% у кожному з двох приймаючих регіонів тріади Північної Америки, Європи та Азії) [3, с. 1103].

В економічній літературі піддається сумніву й виправданість використання на сучасному етапі

глобалізації терміну «транснаціональні корпорації». При цьому наводяться наступні аргументи: розпад ТНК під впливом стрімкого зростання світової торгівлі у 1980–2010 роки на фрагментовані ланцюги поставок і створення вартості, через те, що жодна велика компанія не має достатньо ресурсів, щоб стати спеціалізованим виробником усіх деталей і компонентів, які їй необхідні для виробництва товару чи послуги [15]; втрата з розпадом біполярного світу сенсу використання політико-ідеологічних мотивів використання зазначеного терміну, який раніше асоціювався з перевагами західних країн, в яких діяли міжнародні фірми-гіганти [9, с. 34]; роз'їдання глобалізації посиленням дії таких тенденцій світового розвитку як популізм і націоналізм, зростання ролі Китаю [16]. Крім того, як зазначає О.І. Рогач [9, с. 35], використання терміну «транснаціональна корпорація» передбачає відповідний характер акціонерної власності, яка дійсно є такою, проте у більшості таких компаній вона не має юридичного закріплення.

Більшість західних дослідників схиляються до думки щодо феноменальності такого явища глобалізованого світу як фірми, що «народилися глобальними» (Born global).

С. Танєв [5, с. 6] визначає відмінні характеристики цих компаній таким чином:

Характеристика фірм як суб'єктів глобальної економіки

Автор, джерело	Вид фірми	Сутнісні ознаки фірми
Verbeke A., Coeurderov R., Matt T. [3, p. 1102]	Глобальна фірма	Корпоративну глобалізацію можна розглядати як «кінцевий стан» інтернаціоналізації на мікрорівні з точки зору трьох елементів: 1) володіння специфічними перевагами, які можна розгорнути та використовувати в усьому світі, які не прив'язані до місця розташування, як правило, у формі пакетів знань вищого порядку, організаційних практик та бізнес-моделей; 2) наявності значної географічної широти і глибини міжнародної участі (наприклад, значний відсоток загальних активів і продажів у різних країнах); 3) участі у її міжнародних операціях, як всередині, так і через ширші ланцюги створення вартості із зовнішніми суб'єктами
Knight G. A., Cavusgil S. T. [4, p. 124]	Фірма, що «народжена глобальною» (Born global)	Підприємницькі стартапи, які з моменту заснування прагнуть отримувати значну частину свого доходу від продажу продуктів на міжнародних ринках. Цей тип фірм протиставляється компаніям, які поступово збільшують свою міжнародну участь, виходячи на іноземні ринки спочатку через незалежних представників, а потім створюючи власні збутові та виробничі потужності. Цей поступовий шлях інтернаціоналізації контрастує з раннім виходом на міжнародний ринок і швидкими темпами інтернаціоналізації фірм, що «народжені глобальними»
Венгер В. В. [11, с. 31, 33]	Транснаціональна корпорація (ТНК)	Серед головних конкурентних переваг, які є основою ефективної діяльності ТНК виділяють: безперешкодне володіння і доступ до природних ресурсів, капіталу і результатів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт по всьому світу; горизонтальну диверсифікацію в різні галузі або вертикальну інтеграцію за технологічним принципом в рамках єдиної галузі, що забезпечують в обох випадках економічну стабільність і фінансову стійкість ТНК; можливість вільного вибору при розміщенні підприємств компанії в різних країнах з урахуванням розмірів їх національних ринків, темпів економічного зростання, цін, доступності економічних ресурсів, а також політичної стабільності; низьку вартість фінансових ресурсів завдяки ширшим можливостям їх залучення; економію на масштабах підприємства; можливість використовувати в інтересах ТНК державну зовнішньоекономічну політику в різних країнах; можливість за рахунок прямих інвестицій долати різні бар'єри на шляху до збільшення обсягів експорту своїх товарів на ринок тієї або іншої країни; безперервну інформованість про кон'юнктуру товарних, валютних і фінансових ринків у різних країнах, що дозволяє оперативну направляти потоки капіталів у ті країни, де складаються сприятливі умови для отримання максимального прибутку; доступ до кваліфікованих кадрів і фактично необмежені можливості по їх селекції
ЕС. Glossary: Multinational enterprise (MNE). Eurostat [14]	Багатонаціональна корпорація	Міжнародне підприємство, що виробляє товари або надає послуги більш, ніж в одній країні, має свою штаб-квартиру в одній (або рідше, більш ніж одній) країні, країні базування, а також працює в інших країнах, країнах, що приймають
Качур А. В., Могилко Д. М. [12, с. 57]	Транснаціональний стратегічний альянс	Специфічна організаційна форма міжфірмових та міжкорпоративних зв'язків двох або більше організацій, в рамках якої відбувається довготермінова координація економічної діяльності всіх членів задля виконання великомасштабних виробничих проектів, підвищення результатів технологічної кооперації, зменшення тривалих інноваційних процесів та зниження ризикованості й вартості виробництва, покращення умов доступності окремих ринків
Рогач О. І. [9, с. 31]	Багатонаціональна фірма (підприємство)	Пріоритетністю багатонаціональності, як термінологічної ключової риси сучасної фірми, що здійснює прямі іноземні інвестиції та зарубіжну експансію, є багатонаціональний процес створення вартості

Джерело: складено автором на підставі аналізу наукових публікацій

– рішення «народженої глобальною» фірми брати участь у систематичному процесі інтернаціоналізації зазвичай визначається її характером – типом розроблення технології або спеціалізації фірм у конкретному секторі промисловості, ланцюзі створення цінності або ринку;

– «народжені глобальними» є невеликими фірмами, що мають набагато менше фінансових, людських і матеріальних ресурсів у порівнянні з

великими багатонаціональними підприємствами, які вважаються домінуючими в світовій торгівлі та інвестиціях;

– «народжені глобальними» фірми є технологічними фірмами, хоча цей феномен розширився за межі технологічного сектора;

– у фірмах, які «народилися глобальними», менеджери, володіють значним міжнародним кругозором і міжнародною підприємницькою

орієнтацією, що дуже важливо для забезпечення більш інтенсивної інтернаціоналізації, особливо в секторах, заснованих на знаннях;

– фірми, «народжені глобальними», як правило, застосовують стратегії диференціації, зосереджуючись на унікальному дизайні та дуже своєрідних продуктах, орієнтованих на нішеві ринки, які є занадто малими для більш великих компаній;

– багато фірм «народжених глобальними» використовують інформаційні та комунікаційні технології для виявлення та розподілу клієнтів на вузьких нішах глобального ринку та загального обслуговування вузькоспеціалізованих потреб покупців, що дозволяє ефективно обробляти інформацію та спілкуватися з партнерами та клієнтами по всьому світу практично без витрат.

Прискорена інтернаціоналізація фірм «народжених глобальними» контрастує з теорією процесу інтернаціоналізації, яка описує підхід до міжнародних ринків, згідно з яким фірми поступово збільшують свою міжнародну участь, виходячи на іноземні ринки спочатку через незалежних представників, а потім створюючи власні збутові та виробничі потужності. Зменшення фірмами своєї невизначеності щодо діяльності за кордоном відбувається, згідно цієї теорії, головним чином за допомогою досвіду, який переконує у необхідності виходу на найближчі та культурно знайомі ринки, перш ніж завойовувати географічно та культурно віддалені ринки [17].

Оскільки фірма є об'єктом глобального економічного регулювання, її функціонування певною мірою залежить не тільки від дії ринкових механізмів, а й від впливу політики національних урядів.

Така залежність значно посилюється внаслідок прояву трилеми відкритої економіки, згідно з якою країна не може одночасно мати відкритий рахунок капіталу, фіксований обмінний курс і незалежну монетарну політику, протиставлення яких викликає конфлікт між цілями внутрішньої та зовнішньої стабільності кожної з країн.

Розв'язання цієї проблеми запропонував Д. Родрік [7], який розробив три варіанти поєднання компонентів вказаної трилеми. Згідно з цією трилемою, країни можуть мати лише два з трьох доступних варіантів: міжнародну економічну інтеграцію, демократію та національну державу (рис. 3).

При прийнятті першого варіанту моделі перевага надається демократії та глобалізації, результатом чого є отримання глобального федералізму при диктаті національної держави. Другий варіант моделі передбачає в якості пріоритетів розвитку інтереси національної держави і глобалізацію, внаслідок чого встановлюється диктатура ринку. При цьому держава домагається посилення глобалізації за рахунок впровадження демократичних рішень в економіці. Внаслідок обрання третього варіанту моделі трилеми глобальної економіки першість надається національній державі та демократії, що породжує відмову від глобалізації. А це означає прийняття Бреттон-Вудських зобов'язань, при яких підтримується демократія, а глобалізація здійснюється шляхом обмежень та вибіркового протекціоністських торговельних заходів.

На підставі аналізу запропонованих варіантів та врахування тенденцій сучасного світового розвитку, слід зауважити актуальність подальшого

Рис. 3. Модель «Трилема глобальної економіки» за Д. Родріком

Джерело: [7]

поширення глобалізації як умови посилення економічної влади суб'єктів глобальної економіки. Проте це не означає нівелювання ролі в цьому процесі національної держави, що свідчить про популярність другого варіанту трилеми глобальної економіки.

За таких умов зростають можливості глобалізованих фірм як одного з регуляторів економічних відносин. Тобто можливість партнерства держави і фірми стає більш реальною на засадах поглиблення та поширення глобалізації, яка в цьому сенсі постає не тільки як об'єктивний, а й суб'єктивно спрямований процес.

Національні держави об'єктивно зацікавлені у налагодженні тісного партнерства з фірмами, з огляду на значне представництво державних підприємств серед провідних світових компаній. До речі, в зарубіжних економічних публікаціях приділяється належна увага визначенню критерію визначення компаній державними. Підприємства вважаються державними, якщо держава володіє, прямо чи опосередковано, понад 50,01% акцій на національному або субнаціональному рівні. З урахуванням цього показника понад 10 % найбільших фірм світу, переважно країн, що розвиваються, є державними [18].

Висновки з проведеного дослідження.

Результати дослідження підтвердили авторську гіпотезу щодо різної природи фірм, широти та глибини їх участі у глобалізаційних процесах. Тобто можна стверджувати, що далеко не кожна фірма є суб'єктом глобальної економіки, при цьому залишаючись суб'єктом господарської діяльності.

В процесі розв'язання завдань дослідження виявлено історичні, ідеологічні та політичні причини некоректного тлумачення таких термінів як «глобальна фірма» та «транснаціональна корпорація».

Доведено суб'єктивно спрямовуючу роль фірм у розвитку глобалізації економіки. Саме глобалізовані фірми виступають основним рушієм глобалізації, що разом з тим не заперечує її об'єктивний характер.

З'ясовано діалектичний зв'язок між статусом глобалізованої фірми як суб'єкта глобальної економіки й одночасно – як об'єкта глобального економічного регулювання.

Виявлено латентний потенціал національних держав як регуляторів глобалізаційного процесу, який проявляється у вагомій частці державних підприємств серед великих наднаціональних компаній. На цій підставі зроблено висновок про доречність посилення державно-приватного партнерства на наднаціональному рівні.

На наш погляд, перспективи подальших наукових розвідок за досліджуваною проблемою доцільно було б зосередити на питаннях виявлення природи наднаціональних фірм та висвітленні специфіки фірм «народжених глобальними».

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Transnational corporations and the global economy / edited by Richard Kozul-Wright and Robert Rowthorn. Houndmills [England]: Macmillan Press; New York : St. Martin's Press. 1998. P. 437.
2. The Myth of the Global Corporation. P. N. Doremus, W. W. Keller, L. W. Pauly and S. Reich. Princeton, N. J.: Princeton University Press. 1998. P. 208.
3. Verbeke A., Coeurderoy R. & Matt T. The future of international business research on corporate globalization that never was. *Journal of International Business Studies*. 2018. Vol. 49. P. 1101–1112. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41267-018-0192-2>.
4. Knight G. A. and Cavusgil S.T. Innovation, Organizational Capabilities, and the Born Global Firm. *Journal of International Business Studies*. 2004. Vol. 35. P. 124–141. DOI: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8400071>.
5. Tanev S. Global from the Start: The Characteristics of Born Global Firms in the Technology Sector. *Technology Innovation Management Review*. 2012. Vol. 2 (3). P. 5–8. DOI: <https://doi.org/10.22215/timreview/532>.
6. Rasmussen E. S., Tanev S. The Emergence of the Lean Global Startup as a New Type of Firm. *Technology Innovation Management Review*. 2015. Vol. 5 (11). С. 12–19. DOI: <https://doi.org/10.22215/timreview/941>.
7. Rodrik D. How far will international economic integration go? *Journal of Economic Perspective*. 2000. Vol. 14. № 1. P. 177–186. DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.14.1.177>.
8. Obstfeld M. and Taylor A. M. Global capital markets: integration, crisis, and growth. *Cambridge University Press*. 2004. 354. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511616525>.
9. Погач О. Методологічні аспекти аналізу багатонаціональних підприємств. *Міжнародна економічна політика*. 2019. № 2 (31). С. 7–42. DOI: <https://doi.org/10.33111/iep.2019.31.01>.
10. Погач О. І. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка : монографія. Київ : Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. 368 с.
11. Венгер В.В. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2019. № 2 (4). С. 30–44. DOI: <https://doi.org/10.32750/2019-0204>.
12. Качур А. В., Могилко Д. М. ТНК та їх роль у сучасних міжнародних економічних відносинах. *Економіка і суспільство*. 2018. № 19. С. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-9>.
13. Салатюк Н. М. Економічні наслідки та проблеми функціонування ТНК в Україні в умовах глобалізації світової економіки. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Вип. 17. С. 23–26.
14. EC. Glossary: Multinational enterprise (MNE). Eurostat (2019). URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Multinational_enterprise_\(MNE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Multinational_enterprise_(MNE)). This page was last edited on 4 April, at 15:58 (дата звернення: 25.03.2022).
15. Erixon F. The Economic Benefits of Globalization for Business and Consumers. Published January. 2018. URL: <https://ecipe.org/publications/the-economic-bene->

fits-of-globalization-for-business-and-consumers/ (дата звернення: 26.03.2022).

16. Posen A. S. The End of Globalization? What Russia's War in Ukraine Means for the World Economy. 2022. URL: <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2022-03-17/end-globalization> (дата звернення: 21.03.2022).

17. Escandon-Barbosa D., Rialp-Criado J., Fuerst S., Rodriguez-Orejuela A. and Castro-Aristizabal G. Born global: the influence of international orientation on export performance. *Heliyon*. 2019. Nov. 5 (11): e02688. Published online 2019 Nov 14. DOI: 10.1016/j.heliyon.2019.e02688. URL: https://www.ncbi.nlm.nih.gov.translate.googleusercontent.com/publications/PMC6893072/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 24.03.2022).

18. Büge M., Egeland M., Kowalski P., Sztajerowska M. State-owned enterprises in the global economy: Reason for concern? 2013. 02 May. URL: https://voxeu.org.translate.googleusercontent.com/publications/state-owned-enterprises-global-economy-reason-concern?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 23.03.2022).

REFERENCES:

1. Transnational corporations and the global economy / edited by Richard Kozul-Wright and Robert Rowthorn (1998) Houndmills [England]: Macmillan Press; New York: St. Martin's Press, 437.

2. The Myth of the Global Corporation. P. N. Doremus, W. W. Keller, L. W. Pauly and S. Reich (1998) Princeton, N.J.: Princeton University Press. 208.

3. Verbeke A., Coeurderoy R. & Matt T. (2018) The future of international business research on corporate globalization that never was. *Journal of International Business Studies*, vol. 49, pp. 1101–1112. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41267-018-0192-2>.

4. Knight G. A. and Cavusgil S.T. (2004) Innovation, Organizational Capabilities, and the Born Global Firm. *Journal of International Business Studies*, vol. 35, pp. 124–141. DOI: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jibs.8400071>.

5. Tanev S. (2012) Global from the Start: The Characteristics of Born Global Firms in the Technology Sector. *Technology Innovation Management Review*, vol. 2 (3), pp. 5–8. DOI: <https://doi.org/10.22215/timreview/532>.

6. Rasmussen E. S., Tanev S. (2015) The Emergence of the Lean Global Startup as a New Type of Firm. *Technology Innovation Management Review*, vol. 5 (11), pp. 12–19. DOI: <https://doi.org/10.22215/timreview/941>.

7. Rodrik D. (2000) How far will international economic integration go? *Journal of Economic Perspectives*, vol. 14, no. 1, pp. 177–186. DOI: <https://doi.org/10.1257/jep.14.1.177>.

8. Obstfeld M. and Taylor A.M. (2004) Global capital markets: integration, crisis, and growth. *Cambridge University Press*, p. 354. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511616525>.

9. Rohach O. (2019) Metodolohichni aspekty analizu bahatonatsionalnykh pidpriemstv [Methodological aspects of the analysis of multinational enterprises]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 2 (31), pp. 7–42.

10. Rohach O. I. (2020) Bahatonatsionalni pidpriemstva ta hlobalna ekonomika: monohrafiia [Multinational enterprises and the global economy: a monograph]. Kyiv: Vydavnytstvo «Tsentri uchbovoi literatury», pp. 368. (in Ukrainian)

11. Venher V. V. (2019) Osoblyvosti formuvannia ta rozvytku transnatsionalnykh korporatsii v umovakh hlobalizatsii [Features of formation and development of transnational corporations in the context of globalization]. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, no. 2 (4), pp. 30–44.

12. Kachur A. V., Mohylko D. M. (2018) TNK ta yikh rol u suchasnykh mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosynakh [TNCs and their role in modern international economic relations]. *Ekonomika i suspilstvo*, no. 19, pp. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-19-9>.

13. Salatiuk N.M. (2017) Ekonomichni naslidky ta problemy funktsionuvannia TNK v Ukraini v umovakh hlobalizatsii svitovoi ekonomiky [Economic consequences and problems of TNCs in Ukraine in the context of globalization of the world economy]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 17, pp. 23–26.

14. EC. Glossary: Multinational enterprise (MNE). Eurostat (2019) Available at: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Multinational_enterprise_\(MNE\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Multinational_enterprise_(MNE)). This page was last edited on 4 April, at 15:58 (accessed 25 March 2022).

15. Erixon F. (2018) The Economic Benefits of Globalization for Business and Consumers. Published January. Available at: <https://ecipe.org/publications/the-economic-benefits-of-globalization-for-business-and-consumers/> (accessed 26 March 2022).

16. Posen A. S. (2022) The End of Globalization? What Russia's War in Ukraine Means for the World Economy. Available at: <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2022-03-17/end-globalization> (accessed 21 March 2022).

17. Escandon-Barbosa D., Rialp-Criado J., Fuerst S., Rodriguez-Orejuela A. And Castro-Aristizabal G. (2019) Born global: the influence of international orientation on export performance. *Heliyon*. Nov. 5 (11): e02688. Published online 2019 Nov 14. DOI: 10.1016/j.heliyon.2019.e02688. Available at: https://www.ncbi.nlm.nih.gov.translate.googleusercontent.com/publications/PMC6893072/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (accessed 24 March 2022).

18. Büge M., Egeland M., Kowalski P., Sztajerowska M. (2013) State-owned enterprises in the global economy: Reason for concern? 02 May. Available at: https://voxeu.org.translate.googleusercontent.com/publications/state-owned-enterprises-global-economy-reason-concern?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=op,sc (accessed 23 March 2022).